

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **C. V. H.**, zast. JUDr. Tomášem Fuchsem, advokátem, se sídlem Brno, Panská 2/4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 21. 7. 2004, č. j. 36 Az 730/2003 – 20,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 26. 6. 2003, č. j. OAM-2104/VL-10-ZA-03-2003, nebyl žalobci udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu). Současně bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že legalizace pobytu v ČR není důvodem pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Neshledal důvody ani pro udělení azylu podle § 13 a 14 zákona o azylu, a dále dospěl k závěru, že žalobce nenáleží k osobám ohroženým skutečnostmi zakládajícími překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

V podané žalobě žalobce uvedl, že napadá rozhodnutí v rozsahu výroku o neudělení azylu podle § 12 a § 14 a nevztažení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu. Jako žalobní body označil porušení ustanovení § 3 odst. 3, 4, § 32 odst. 1, § 33 odst. 2, § 46 a § 47 odst. 3 správního řádu. Dovolával se dále toho, že splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12, resp. minimálně překážky vycestování podle § 91 téhož zákona o azylu. Pokud jde

o skutkové důvody, poukázal na žádost o udělení azylu a protokol o pohovoru, které jsou obsahem správního spisu. Navrhoval zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 21. 7. 2004, č. j. 36 Az 730/2003 – 20, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. K námitkám žalobce, které se vztahovaly k porušení jednotlivých ustanovení správního řádu, soud uvedl, že uvedené námitky byly vzneseny pouze v obecné rovině. Konstatoval, že v tomto směru neshledal žádná pochybení správního orgánu. Uvedl dále, že správní orgán má povinnost zjišťovat skutečnosti rozhodné pro udělení azylu podle § 12 jen tehdy, jestliže žadatel o udělení azylu alespoň tvrdí, že existují důvody v tomto ustanovení uvedené, případně neuvádí jen důvody ekonomické. Správnímu orgánu nevzniká povinnost, aby sám domýšlel důvody pro udělení azylu žadatelem neuplatněné, a k nim činil příslušná skutková zjištění. Dále uvedl, že podle ustálené judikatury z podstaty azylového práva plyne, že účelem přiznání azylu je poskytnout ochranu tomu, kdo ve státě, jehož státní občanství má, je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo cítí důvodnou obavu z pronásledování z důvodů v zákoně vyjmenovaných. Státní moc v zemi původu má být vykonávána způsobem vykazujícím znaky persekuce či diskriminace osob určitého konkrétního náboženského vyznání, rasy, či politického přesvědčení. Občan prchající ze své vlasti před takovým výkonem státní moci vlastního státu, sám jako oběť bezpráví, žádá proto ochranu jinde. Aby mu však taková ochrana mohla být poskytována, musí být prokázáno, že je především reálným nositelem určitého přesvědčení politického či náboženského, a že původ jeho obav je v reálně probíhající persekuci osob tohoto přesvědčení ze strany státu, a že tento stav, jím nezaviněný a jím neovlivnitelný, je primární pohnutkou odchodu z vlasti a podání žádosti o ochranu v jiné zemi, nikoliv důvody jiné. Soud poté dospěl k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále též jen „stěžovatel“), a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 a) a b) zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“). Konkrétně namítal, že v dané věci nebyla dodržena zásada materiální pravdy v řízení před správním orgánem. Podle jeho názoru správní orgán sice výslechem a příslušnými protokoly dokázal, že stěžovatel tvrdí, že ho k podání žádosti o udělení azylu přiměly jiné okolnosti, než které zakládají právo na udělení azylu, avšak nezabýval se tím, zda stěžovatel byl nebo mohl být pronásledován z politických nebo jiných důvodů, tak, jak to stanoví zákon o azylu, a to i přesto, že to stěžovatel v žádosti o udělení azylu neuvedl, a ve správním řízení netvrdil. Namítal dále, že krajský soud v přezkumném řízení zaměnil zásadu dispoziční a zásadu materiální pravdy. Podle názoru stěžovatele žadatel o udělení azylu nemá povinnost prokázat, že byl pronásledován z právně relevantních důvodů, zakládajících právo na udělení azylu. Nelze to ani po něm požadovat, neboť se jedná o právní laiky, neznalé právního prostředí. Uvedl dále, že zásada dispozičnosti se ve správním řízení uplatňuje pouze omezeně, avšak povinnost žadatele o azyl prokázat tu skutečnost, že je pronásledován z právně relevantních důvodů, neexistuje. Povinnost zjistit materiální pravdu je na straně správního orgánu. Podle názoru stěžovatele krajský soud pochybil, pokud nepřezkoumal, zda se správní orgán řídil zásadou materiální pravdy, a to zejména, co do rozsahu a pravdivosti jejího zjištění. Nesouhlasil s tím, že pramenem zjišťování materiální pravdy jsou údaje, které uvedl žadatel o udělení azylu v azylovém řízení. Takové posuzování podle jeho názoru odporuje zásadám demokratického právního řádu a právu na spravedlivý proces, a podkopává důvěru v zákonnost a důvěryhodnost právního a soudního rozhodnutí. Navrhoval, aby napadený rozsudek Krajského soudu v Brně byl

zrušen a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení. Současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný správní orgán ve svém vyjádření uvedl, že podle jeho názoru byly rozhodnutí i rozsudek soudu vydány v souladu s právními předpisy. Dále se obsáhle vyjadřoval k námitkám stěžovatele. Navrhoval zamítnutí kasační stížnosti a nepřiznání odkladného účinku.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že se stěžovatel dovolává právních důvodů kasační stížnosti vymezených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadené rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech, nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Podle ustanovení § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

Z obsahu správního spisu bylo zjištěno, že dne 7. 5. 2003 podal stěžovatel žádost o udělení azylu, v níž uvedl, že svou vlast opustil v roce 1983 z ekonomických důvodů. Tehdy odjel přes Thajsko do Hongkongu, kde žil nelegálně do roku 1989. Poté přesídlil do Ruska, kde pobýval do roku 1993. Následně odcestoval do Maďarska a v roce 1996 na Slovensko. V Maďarsku ani na Slovensku však nemohl najít zaměstnání, a proto odjel v únoru 1999 do České republiky. Zde mu však bylo uděleno soudní vyhoštění, a proto nyní žádá o azyl. Dále sdělil, že je ateistou, má vietnamskou národnost, a že není a ani nebyl členem nějaké politické strany či organizace. V případě návratu do vlasti se ničeho neobává, ale vrátit se tam nechce. Ve vlastnoručně psaném prohlášení uvedl, že by zde chtěl žít legálně, což je jediný důvod jeho žádosti o udělení azylu. Pohovor ze dne 17. 6. 2003 byl veden na žádost žadatele v jazyce vietnamském. V pohovoru popsal žadatel svůj život v zemi původu a zopakoval, že odtud odešel již v roce 1983. Tehdy vycestoval s rodiči lodí do Hongkongu, kde žil do roku

1989. Pak celá rodina přesídlila do Ruska a žila tam až do otcovy smrti v roce 1993. Poté matka jmenovaného odjela do Thajska a sám žadatel do Bulharska, kde pracoval do roku 1996 jako pomocník v obchodě u krajanů v Sofii. Následně se přemístil na Slovensko, kde také pomáhal krajanům do roku 1999. Na území Bulharska i Slovenska jmenovaný po celou dobu pobýval nelegálně, svůj pobyt tam neměl nijak upraven. V roce 1999 přišel nelegálním způsobem na území ČR. Vyřídil si pomocí zprostředkovatelů živnostenský list a do května 2002 prodával textil na tržnici v Ústí nad Labem. Ještě v roce 1999 mu zprostředkovatelé také pomohli s vystavením vietnamského cestovního pasu na vietnamské ambasádě v Praze. Těmto zprostředkovatelům zaplatil částku ve výši 5000 USD. Na základě uvedených dokladů mu bylo cizineckou policií v Ústí nad Labem opakovaně vystavováno povolení k pobytu na území ČR. V květnu 2002 byl žadatel zadržen při vloupání do obchodu a soudem v Ústí nad Labem odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců a vyhoštění do března 2004. Žadatel byl zadržen a do 5. 5. 2003 byl ve výkonu trestu. Orgánům ČR se jej však nepodařilo vyhostit. Podle mínění žadatele jej vietnamské orgány již neznají, neboť z Vietnamu odešel dávno. Příslušníci cizinecké policie v Ruzyni mu pak poradili, aby v ČR požádal o azyl. Žadatel potvrdil, že legalizace jeho dalšího pobytu na území ČR, kam v roce 1999 přišel výhradně z ekonomických důvodů, je jediným důvodem jeho žádosti. Touto žádostí se snaží odvrátit hrozící vyhoštění. Svůj vietnamský pas, který byl platný do roku 2004 žadatel ztratil v roce 2002. Na otázku, jak si vysvětluje, že v roce 1999 mu byl bez potíží vydán vietnamskými orgány, které jej podle něj nyní nechtějí přijmout, cestovní doklad s uvedenou lhůtou platnosti, nic neuvedl. Sdělil pouze, že vše zařizovali zprostředkovatelé. Vypověděl, že neví, co by se stalo v případě jeho návratu do země původu. Žádnou obavu nevyslovil, jen neví, na koho by se tam měl obrátit o pomoc. V ČR by chtěl zůstat také proto, že zde žije jeho sestra.

Z takto zjištěného skutkového stavu, doplněného o obsáhlé informace o zemi původu stěžovatele, vycházel správní orgán, a jeho závěr o tom, že důvodem pro udělení azylu je výhradně legalizace pobytu stěžovatele na území ČR, odkud byl vyhoštěn, a že uvedený důvod nelze podle ustanovení § 12 zákona o azylu podřadit, vychází ze skutkového stavu zjištěného v průběhu správního řízení v souladu s ustanoveními správního řádu.

Nejvyšší správní soud nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že správní orgán v řízení porušil zásadu materiální pravdy. Nejvyšší správní soud zastává názor, že povinností správního orgánu zjistit v řízení spolehlivě skutečný stav věci a poskytovat účastníkům řízení pomoc a poučení, aby pro neznalost právních předpisů neutrpěli v řízení újmu, je v řízení o udělení azylu splněna tím, že správní orgán podrobně objasní všechny skutečnosti pro posouzení věci rozhodné, zejména umožní účastníku řízení, aby sám uvedl vše, co považuje za důvody své emigrace a pro rozhodnutí o své žádosti za důležité, a poučí jej o procesních prostředcích, které má jako účastník správního řízení k dispozici. Protože však hlavním úkolem v řízení je zjistit, zda žadatel má odůvodněný strach z pronásledování z určitých, v zákoně uvedených důvodů, nemůže jít poučovací povinnost správního orgánu tak daleko, že by účastník byl poučován i o tom, jaké skutečnosti má uvádět, aby jeho žádosti bylo vyhověno, a nebo sugestivně dotazován na důvody, o kterých sám nehovoří; to by bylo v rozporu s účelem samotného řízení a se zásadou objektivní pravdy (shodně též rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 571/94).

Nejvyšší správní soud tedy vychází z toho, že jestliže ze stěžovatelovy žádosti, z jeho písemného vyjádření, ani z protokolu o pohovoru nevyplývá, že by tvrdil některý z důvodů rozhodných pro udělení azylu, není správní orgán povinen provádět šetření a dokazování

ohledně existence některého z azylových důvodů taxativně uvedených v § 12 zákona o azylu. Správní orgán musí umožnit žadateli o azyl sdělit v řízení všechny okolnosti, které považuje za udělení azylu za významné, avšak není jeho úkolem předestřít důvody, pro které je azyl obvykle poskytován (shodně též rozsudek Nejvyššího správního soudu 5 Azs 26/2003). Z těchto důvodů nesouhlasí Nejvyšší správní soud s pojetím zásady materiální pravdy uváděným stěžovatelem v kasační stížnosti, a jeho názor o tom, že by snad správní orgán měl zjišťovat bez ohledu na to, co tvrdil stěžovatel, důvody pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu, se jeví nereálným. Takové řízení správního orgánu by se pak odehrávalo ve zcela abstraktní rovině, která by neměla nic společného s osobou žadatele o azyl, ani se skutečnostmi, které uvedl jako důvody pro opuštění země původu, a které uvedl jako důvody pro udělení azylu. V této souvislosti nutno dodat, že stěžovatel v kasační stížnosti neuvedl ani jednu konkrétní námitku, pro kterou považuje postup správního orgánu za nesprávný, co do rozsahu a pravdivosti jeho zjištění. Rovněž neuvedl, v čem konkrétně spatřuje nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Jestliže však připouští, že správní orgán „dokázal“, že stěžovatel tvrdil jiné okolnosti, než které zakládají právo na udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, nelze zřejmě v tomto konkrétním případě důvody tvrzené stěžovatelem, uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) dovodit.

Nejvyšší správní soud dále uvádí, že stěžovatel se mýlí, dovozuje-li, že soud zaměnil zásadu dispoziční se zásadou materiální pravdy. Pokud jde o zásadu dispozitivní, zmínil se o ní soud pouze ve vztahu k rozsahu mezi přezkumné činnosti soudu. Krajský soud nepochybil, neboť uvedená zásada je vyjádřena v ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s., podle něhož soud napadené výroky rozhodnutí přezkoumá v mezích žalobních bodů. V daném případě soud vysvětlil, že se v posuzované věci musel zabývat pouze tím, zda v postupu správního orgánu došlo k tvrzeným porušením jednotlivých ustanovení správního řádu, a pokud by se tak stalo, zda taková vada mohla mít za následek nezákonnost žalobou napadeného rozhodnutí. Ani tuto námitku stěžovatele proto nebylo možno považovat za důvodnou.

Nejvyšší správní soud tedy se zřetelem k výše uvedenému dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Za této procesní situace, kdy Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl neprodleně po jejím obdržení a po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, se z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 za použití § 120 s. ř. s. Protože žalovaný žádné náklady neuplatňoval a Nejvyšší správní soud žádné mu vzniklé náklady ze spisu nezjistil, rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť stěžovatel s podanou kasační stížností úspěch neměl.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. března 2005

JUDr. Marie Turková

předsedkyně senátu